

JOANNA BŁOCH

Dział Sztuki Muzeum Książąt Lubomirskich ZNiO

ORCID: 0000-0002-1794-8354

MIESZKAŃCY ŚLĄSKA NA PORTRETACH GRAFICZNYCH Z EPOKI BAROKU W ZBIORACH MUZEUM KSIĄŻĄT LUBOMIRSKICH*

W zbiorach Muzeum Książąt Lubomirskich (dalej: MKL) znajduje się 48 rycin portretowych¹ powstałych w dobie baroku², ukazujących mieszkańców Śląska. Adam Więcek zauważa, w dotychczas jedynym opracowaniu podejmującym zagadnienie śląskiego portretu graficznego w XVII i XVIII wieku, że „Olbrzymia wprost kolekcja kilku tysięcy sportretowanych osobistości śląskich, które w ten bądź inny sposób zaznaczyły swój wkład do historii Śląska, posiada dla nauki śląskiej kapitalne znaczenie, jest niewyczerpaną kopalnią wiadomości”³. Dlatego też, chociaż dla Ossolineum zawsze najważniejsza była sztuka polska oraz dzieła

---

* Niniejszy tekst stanowi fragment rozprawy doktorskiej, nad którą obecnie pracuje autorka w ramach Kolegium Doktorskiego Archeologii, Sztuki i Kultury Uniwersytetu Wrocławskiego.

¹ Piętnaście graficznych portretów członków rady miejskiej Wrocławia autorstwa Philipa Kiliana (1628–1693) według Georga Scholtza młodszego (1622–1677) z *Germanus Vratislaviae decor, consistens in palatinis et Palatii...* Georga von Schöbel und Rosenfeld z 1669 roku zostało pominięte w artykule (nr inw. I.g. 11794; 11809; 11825; 19246; 21301–21310; 28303). Ich pełny wykaz znajduje się w: A. Jezierska, *Wrocławska Rada miejska w portretach Georga Scholtza Młodszego*, Wrocław 2008.

² Ramy czasowe dla wyodrębnienia tego zbioru przyjęto za ich określeniem w publikacji *Malarstwo barokowe na Śląsku* pod redakcją Andrzeja Koziela. Zmiany stylistyczne zarówno w malarstwie, jak i grafice tego okresu pojawiły się w podobnym okresie: „Dlatego początkową granicą stały się lata czterdzieste XVII wieku, kiedy to – mimo trwania jeszcze wojny trzydziestoletniej – zaczęły pojawiać się na Śląsku pierwsze dzieła oparte na barokowych wzorcach. Z kolei końcowa cezura przypadła na lata 1770–1800, w których – mimo ostatecznego odpadnięcia większej części Śląska od habsburskiej monarchii na mocy ustaleń traktatu pokojowego w Hubertzburgu z 1763 roku – dokonano się powolne wygasanie barokowej i rokokowej stylistyki” (*Malarstwo barokowe na Śląsku*. Red. A. Koziel, Wrocław 2017, s. 17).

³ A. Więcek, *Portret w grafice śląskiej w XVII i XVIII wieku*, „Opolski Rocznik Muzealny” 1963, t. 1, s. 198.

związane z historią narodu, warto pochylić się nad wizerunkami osób, które na ponad 100 lat przed pojawieniem się Zakładu Narodowego im. Ossolińskich żyły, kochały i pracowały na terenie Śląska, gdzie Ossolineum obecnie się znajduje.

W dobie baroku szlachta, duchowieństwo czy mieszczaństwo szukali własnych sposobów autoprezentacji, co możemy zauważyć w różnorodnym sposobie ukazywania przedstawicieli tych warstw społecznych na rycinach czy umieszczaniu specyficznych rekwizytów w tle. Uwiecznienie swojego wizerunku dzięki rozwojowi technik graficznych zyskało na popularności. Posiadanie przez członków rodziny artystycznych podobizn swoich krewnych potwierdzają spisy majątków danych rodów, gdzie wśród różnych przedmiotów zbytku, takich jak puchary czy kufle, znajdują się ryciny ukazujące sportretowanych członków tych rodzin⁴.

Ryciny w zbiorach MKL nie tworzą jednego wspólnego zespołu, ale posiadają cechy charakterystyczne dla graficznej sztuki portretowej czasów, w których powstały. Na początku warto zadać sobie pytanie kim byli sami portretowani, gdyż w przypadku sztuki portretowej to oni są najważniejsi. Do jednej z najczęściej uwiecznianych na rycinach grup należą przedstawiciele rodów szlacheckich. W zbiorach MKL znajduje się dziewięć takich grafik: portret Christopha Leopolda Schaffgotscha (poz. 22⁵) – któremu cesarz Leopold I osobiście nadał Order Złotego Runa – oraz jego syna Johanna Antona Gottharda (poz. 23), urzędnika cesarskiego, tajnego radcy oraz starosty w Świdnicy i Jaworze⁶; dwa wizerunki Henninga Freiherra von Stralenheima (poz. 29, 30), szwedzkiego pełnomocnika królewskiego na Śląsku oraz przyjaciela króla Stanisława Leszczyńskiego⁷; grafika przedstawiająca postać Melchiora Friedricha von Stosch (poz. 27), który opracował genealogię swojej rodziny; wizerunek Johanna Adriana von Plenck (poz. 18), reprezentanta cesarza Leopolda I na ceremonii inaugurującej powstanie Uniwersytetu Wrocławskiego (15 listopada 1702)⁸ czy portrety Joachima Wilhelma von Maltzan (poz. 16), komisarza Sejmu Śląskiego, oraz Heinricha von Reichenbach (poz. 20), właściciela ziemskiego. Jedynym wizerunkiem kobiecym w tym zbiorze jest rycina ukazująca przedwcześnie zmarłą hrabiankę Julianę Charlottę Elisabethę von Hochberg (poz. 12), córkę Hansa Heinricha III von Hochberg z Książa, której liturgia żałobna odbyła się 8 marca 1719 w Kościele Pokoju w Jaworze⁹.

Grafiki portretowe przedstawiające dostojników duchownych były m.in. dołączane do tekstów ich autorstwa, mów pogrzebowych czy wydawnictw dotyczą-

⁴ *Verzeichnis der Sammlung aus dem Nachlass des Christian Mentzel und Johann Jäger*, mps, Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze, sygn. 83/75/0/27.

⁵ Numeracja dotyczy katalogu na końcu artykułu.

⁶ J. Krebs, *Schaffgotsch Christoph Leopold, Freiherr von*, [w:] *Allgemeine Deutsche Biographie*. Hrsg. R.F. von Liliencron, Bd. 30, Leipzig 1890, s. 541.

⁷ *Henning von Stralenheim*, [w:] *Svenskt biografiskt handlexikon*. Red. H. Hofberg, vol. 2: L–Z, Stockholm 1906, s. 541 [online] <http://runeberg.org/sbh/b0541.html> [dostęp: 24.02.2020].

⁸ C. Zonta, *Schlesien an italienischen Universitäten der Frühen Neuzeit 1526–1740*, Turin 2000, s. 282–283 [online] <https://elib.uni-stuttgart.de/handle/11682/5237> [dostęp: 24.02.2020].

⁹ Z. Baran, *Hrabiowie von Hochberg. Śląscy Medyceusze i ich mecenat kulturotwórczy w latach 1628–1833*, Wałbrzych 2017, s. 27.

cych miejsc, w których sprawowali posługę. W kolekcji grafiki śląskiej znajduje się 15 rycin z lat 1648–1780 ukazujących przedstawicieli kleru. Na sztychach zostali sportretowani duchowni z kościoła św. Elżbiety we Wrocławiu: Johann Acoluthus (poz. 1) i Johann Bartsch (poz. 2), oraz z kościoła św. Marii Magdaleny: Adam Ezler (poz. 7) i Johann Georg Gottschalk (poz. 10). MKL posiada także wizerunki: pastora świdnickiego kościoła Pokoju, Sigismunda Ebersbacha (poz. 6); seniora przy tym kościele, Theodosiusa Gottfrieda Fuchsa (poz. 9); pastora legnickiego kościoła św. św. Piotra i Pawła, Laurentiusa Baudisa (poz. 3); Christiana Frimela (poz. 8), pastora w Jaworze; Gottfrieda Hahna, (poz. 11) pastora ze Świdnicy; Friedricha Scultetusa (poz. 25), związanego m.in. z kościołami we Wrocławiu, Świdnicy, Marcinowicach czy Wołowie, gdzie duchowny zmarł na skutek udaru w wigilię Bożego Narodzenia¹⁰; biskupa wrocławskiego Sebastiana von Rostock (poz. 21), wyniesionego w 1645 roku przez cesarza Ferdynanda III za zasługi do stanu szlacheckiego¹¹. Ważny w kolekcji muzeum jest portret Daniela Josepha Schlechta (poz. 24; il. 1), na którym został przedstawiony widok od strony północnej na siedzibę Zakonu Rycerskiego Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą we Wrocławiu, którego zakonnik był generalnym wizytatorem¹². Obecnie w gmachu tym mieści się Ossolineum.

Graficzne portrety były również zamawiane przez środowisko kupiecko-mieszkańskie, które aspirowało do statusu równego niemal szlachcie, przynajmniej na gruncie wizerunkowym. MKL posiada portret kupca legnickiego Theophila Milicha (poz. 17) oraz Georga Friedricha Smitha (poz. 26), kupca i pana ziemskiego z Jeleniej Góry, którego posiadłości uwiecznione zostały nie tylko w tle jego wizerunku, ale również na osobnej rycinie *Smithani*¹³. Z mieszczan wywodzili się także Johann Christian Kundmann (poz. 14, 15; il. 2) oraz Adam Christian Thebesius (poz. 31, 32). Kundman był lekarzem wrocławskim, a także namiętnym kolekcjonerem monet, przedmiotów natury i sztuki¹⁴, natomiast Thebesius był medykiem w Jeleniej Górze¹⁵. Wśród portretów z kolekcji grafiki śląskiej znajdują się również wizerunki osób wyłącznie urodzonych na Śląsku, które potem swoje życiowe losy złączyły z innymi regionami Europy. Będą to urodzeni we Wrocławiu Paul Hofmann (poz. 13), który przez 10 lat pełnił funkcję nauczyciela i opiekuna elektora

¹⁰ Scultetus, Schultetus, Scholtze, Friedrich, [w:] *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*. Hrsg. P.D. Longolius, Bd. 36, Leipzig 1743, s. 770.

¹¹ J. Pater, *Poczet biskupów wrocławskich*, Wrocław 2000, s. 91.

¹² A. Więcek, *Ryciny Strachowskich w zbiorach wrocławskiego Ossolineum*, „Ze Skarbca Kultury” 1957, t. 7, nr 1 (10), s. 120–121.

¹³ *Smithiana* – rycina autorstwa Johana Martina Bernigerotha z 1758 roku, ukazująca widoki następujących miejscowości: Matzdorff (Maciejowiec), Tschischdorf (Strzyżowiec), Hindorf (Mała Kamienica), Neu-Kemnitz (Nowa Kamienica), Läusepelz (Rybnica), Spiller (Pasiecznik), będących własnością Georga Friedricha Smitha (nr inw. I.g. 30445). Więcej na ten temat zob. J. Błoch, *Widoki Jeleniej Góry i okolic w grafikach portretowych jeleniogórskich mieszczan doby baroku*, [w:] *Krajobraz i ludzie na pograniczu śląsko saksońskim*. Red. P. Oszczanowski, Jelenia Góra 2014, s. 103–122.

¹⁴ A. Więcek, *op. cit.*, s. 119.

¹⁵ Więcej na temat portretów A.Ch. Thebesiusa zob. J. Błoch, *Historia wokół portretów – kim byli sportretowani jeleniogórscy mieszczanie? „Dzieła i Interpretacje”* [online] 2018, t. 15, s. 19–28 https://wfshs.files.wordpress.com/2018/12/Dzieła_i_Interpretacje_XV-3.pdf [dostęp: 24.2.2020].

Johanna Georga III¹⁶; Adam Bernd (poz. 4), który opublikował swoją autobiografię zawierającą opisy licznych „plag fizycznych i psychicznych”¹⁷, które go dotknęły oraz Christoph Preibisius (poz. 19), rektor Uniwersytetu w Lipsku.

Na końcową formę portretu graficznego miało wpływ wiele czynników. Po pierwsze – często była to osoba samego zleceniodawcy, to w jakiej konwencji chciał posiadać wizerunek swój lub swoich bliskich. Po drugie – na kształt portretów wpływ miał grafik oraz wzór malarski bądź rysunkowy, z którego korzystał. Wszystkie te aspekty wpływały na formę portretu, a składa się na nią m.in.: sposób ujęcia portretowanego, jego gesty, ubiór czy wykorzystane w tle rekwizyty.

Siedemnaście grafik z omawianego zbioru przedstawia popiersie portretowanego w owalu, zaś siedem ukazuje modela w ujęciu do pasa. Dziewięć grafik ukazuje portretowanych w ujęciu do kolan, z czego dwie w postawie siedzącej. Wizerunki całopostaciowe spotykane były niezwykle rzadko, gdyż takie przedstawienia zastrzeżone były głównie dla władców. W zbiorach MKL jedynym śląskim portretem z okresu baroku prezentującym portretowanego w ujęciu *en pied* jest rycina z przedstawieniem Wielkiego Mistrza Zakonu Rycerskiego Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą (poz. 33).

Twarz osoby przedstawionej występuje najczęściej w zwrocie *en trois quatre* z różnym nasileniem stopnia skrętu głowy. W niektórych przypadkach ustawienie głowy jest opozycyjne w stosunku do tułowia lub przeciwnie – ukazany jest równoczesny skręt głowy i tułowia w tym samym kierunku. Całkowite obrócenie twarzy w stronę widza prawie nie występuje, niekiedy jednak twarz prezentowana jest w tak delikatnym zwrocie ku prawej lub lewej stronie, że można stwierdzić, iż jest to ujęcie *en face*.

W przypadku popiersi tło jest przeważnie neutralne, natomiast w rycinach ukazujących inne ujęcie portretowanego, występujące w tle przedmioty mają związek z kompozycją bądź stanowią dodatkowe źródło informacji o modelu. Elementem najczęściej stosowanym w graficznych portretach są kolumny oraz draperie. Te pierwsze nie są widoczne w całości, przeważnie ukazana jest baza i trzon, stanowią niekiedy także obramowanie okienne. Natomiast kotary spływają diagonalnie, unoszą się w powietrzu, owijają się wokół kolumn lub są upięte. Zawsze są jednak dynamiczne i pełne ruchu, linie materiału załamują się w różnych kierunkach, układając się w fałdy o rozmaitych kształtach. Portretowani ukazani są przeważnie w zamkniętym pomieszczeniu, gdzie tło stanowi ściana z zaznaczonymi elementami architektonicznymi. Mogą znajdować się na niej również portrety rodzinne, ukazujące małżonków lub dzieci modela. Ważnymi elementami są także regały z książkami oraz dokumentami, podkreślające zainteresowania portretowanego.

Zbiór rycin ukazujących mieszkańców Śląska w dobie baroku w zbiorach MKL nie jest spójną kolekcją tworzoną zgodnie ze z góry określonym celem. Jednak każda grafika w tym zestawie stanowi osobną historię, nad którą warto się pochylić.

¹⁶ Hofmann Paul, [w:] *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge*. Hrsg. E.J. Samuel, G.J. Gottfried, Bd. 2: H–N, Leipzig 1832, s. 311.

¹⁷ O. Rommel, *Bernd, Adam*, [w:] *Neue Deutsche Biographie*, Bd. 2, Berlin 1955, s. 106 [online] http://www.ndb.badw-muenchen.de/ndb_adresse.htm [dostęp: 24.2.2020].

1. Portret Johanna Acoluthusa (1628–1689) – nr inw. I.g. 12373

Philip Kilian (1628–1693); 1649; mdz.; wym.: 32,1 × 23,7

sygn.: *Philip Kilian s. (l.d.r.)*; napisy: *JOHANNES ACOLUTHUS. / SS. Theol.D. Ecclesiae Vratislaviensium ad D. Elisabethæ / Pastor, Ellesiarum cæterarum ac Scholarum Augustanæ Con / fessioni addictarum ibidem Inspector, Prof. Publ. Et Judi-/cii Ecclesiastici Adessor. / Ætat: XL (u góry); JOHANNES, Cujus veneranda heïc Vulta tueris, / Vero ACOLUTHJADUM gaudet Cognomine: Sed si / Aurea pervideas sacratæ Munera Svadæ, / Zuâ bunus Hebræos Syriozof recludere fonte / Callet, et in Latino Civem se præstat et Argis, / Uno JOHANNES CHRYSOSTOMUS audiet ore. / Honoris ergo posuit, et excudi curavit / Georgius Schöbel. J. U. C. / Anna Epoches Mesianæ, M. DC. LXIX. (na dole)*

2. Portret Johanna Bartscha (1635–1684) – nr inw. I.g. 12374

Georg Andreas Wolfgang (1631–1716); 1684–1716; mdz.; wym.: 31 × 23,9

sygn.: *Georg And. Wolfgang sc. (l.d.r.)*; napisy: *M. JOHANNES Bartsch, Vratislaviensis Silesius, Templi Elisabethani in patria ADiaconus. / Natus 1635 i. Junj. (na otoku); Dieser ists, der nach dem Wüntsch seines Vaters ist gestiegen, / daß an ihm die Mütter Trost, ind die Freünde kriegen: / Dieser ists der Lehr ünd Leben nach dem willen Gottes übt, / ünd deßwegen von Zühörern wird Belobet ünd Geliebt. / af eines / Wohlbekantens Begehren / setzts in Leipzig / Fridr. Geitzler Phil. et J. U. D. ac PP. (ponizej przedstawienia)*

3. Portret Laurentiusa Baudisa (1618–1679) – nr inw. I.g. 12375

Bartholomäus Strahowsky (czyanny 1712–1759); 1712–1759, mdz., wym.: 37 × 27,6 (karta), 31,2 × 20 (odcisk)

sygn. *Barthol: Strahowsky scupl: Wratislavia (p.d.r.)*; napisy: *LAURENTIUS BAUDIS SUPERINTENDENS DUCATUS LIGNICENSIS ET PASTOR PETRO=PAULINUS. ÆTAT 74 ET MINIST 48 ANN (na otoku), Ein Mann der Müh ünd Heiß im Umbte gespahrt, / Und sein gewissen so, wie billig ist bewahrt. / Derselbe zeigt sich hier; was mwahr von ihm zürwissen. / Kan ieder gar sehr leicht aüs seinem bilde schlüssen. / in bonorem defuncti apponebat gener usq[...] ad aras gratus / Johann Cgristph Heinske Pastor Sebnizensis. (na cokole)*

4. Portret Adama Berndta (1676–1748) – nr inw. I.g. 12159

NN rytownik według Johanna Christopha Sysanga (1703–1757), po 1744; mdz.; wym.: 17,1 × 9,6 (karta), 14,5 × 9

sygn.: *Sysang ad Vivum sc. 1744*; napisy: *M Adam Bernd, Vratisl: / Lipsice ab Ao: 1712.usqß ad Ao. 1728. / V.D.Minister et Catecheta Primarius / ad Div. Petri, Aetat. 69 (ponizej przedstawienia)*

5. Portret Johanna Sigismunda Broestedta (1675–1725) – nr inw. I.g. 12545

Johann Oertel (czyanny 1688 – I poł. XVIII wieku); ok. 1725; mdz.; wym.: 29,5 × 20,4

sygn.: *J. Ortl. sc. (p.d.r.)*; napisy: *JOHANNES SIGISMUNDUD BROESTEDT /*

VRATISLAVIAE AD SPIRITUM S. PRAEPOSITUS, AEDIS S. BERNHARDINI PASTOR / CONSISTORII AUGUST CONFESS. ASSESSOR. / NATUS A MDCLXXV. VIII. FERUARI DENATUS A MDCCXXV. XII. AUGUSTI. AET. LI. / *Cernis, qva facie, qvid qvid mortale gerebat / BROESTEDIUS qvondam finxerit ipse Deis: / Zvae divino inter summos persæpe dolores / Fluxere Eloqvio, THEIOLOGI ora vides: / Ingenü ac animi Decus et sanctissima Dona / Lvæ non sub Leges mors vocat atra suas, / Pellucere qvidem beic sed, qva viventis ab Ore / Luce coruscabant, non radiare doles. / Vidit ae admirans Ecclesia, Corpore vidit / Jam prope semianimi fulinasacra logvi: / Hem, cum nil olim cernet mortale gerentem, / Lvalia dicterum, qvantag verba putas? / M.J.F.B. (poniżej przedstawienia)*

6. Portret Siegmunda Ebersbacha (1650–1712) – nr inw. I.g. 11468

Christoph Weigel (1654–1725) według Johanna Georga Thomschanskiego (1671–1727); 1712–1725; mezz., akwf.; wym.: 48 × 30,3 (karta), 38,5 × 25,3 (odcisk)
 sygn.: J.G.Thomschanski pinxit (l.d.r.), Chr.Weigel fecit. (p.d.r.); napisy: SIGISMVND EBERSBACH REVER. MINISTERII A.C. ECCLESIAE DVCAT. SVIDNIC. SIL. SENIOR NAT. HIRSCHBERG. SIL. A. MDCL. DENAT. A. MDCCXII. AETA. LXIII. MINIST. XXXIV (na otoku); *Die Gottestürcht befahl – Dein Contezsey zümachen, / die Demüth gab den Gründ, – die Liebe farberi her, / ünd also fragte man, wesz dieses Bildnüß wär? / Die Warheit schrieb dazü: Es zeigt Herz Dbersbachen. / Benj. Schmolck. Ministerii Swidn: / ad SS. Trinit: aedem Senior: / Auf Kösten Joh:Gottl:Fuchs.u:Benjamin Pfeihls Büchb: in.Schweidnitz. (na cokole)*

7. Portret Adama Ezlera (Etzlera) (1623–1688) – nr inw. I.g. 12648

Philipp Kilian (1628–1693) według Daniela Datschitzkÿ'a (1610–1682); 1669–1693; mdz.; wym.: 27,2 × 18,8 (karta), 26,8 × 18,4
 sygn.: *Dan: Datschitzkÿ. pinxit (po lewej); Philip Kilian s. (po prawej);* napisy: M. ADAMVS EZLERVS. / in Æde Vratissl: Mario-Magdal: / Pastor Meritissimus. Ef Consistorÿ / Ecclesiastici Adessor dignissi=/mus. Ætatis XLVI. / Anno. 1669. (u gory), *Hæc est EZLERI facies veneranda docentis / Cuius in ore cælitus orta Sais. / Si mentis Zeuxis dotes effingere posset / Nusquam esset graphicae cultius axtis opus, / At tu Bresla, fruens tanto Doctore, favente / Christo, te Paulum scito tenere novum. / Rev.do et Doct.mo Viro. Domino Ezlero. Observantiæ et / Honoris testandi Causa. Offert. D. Tscherning. (u dołu)*

8. Portret Christiana Frimela (1650–1725) – nr inw. I.g. 12376

Strahowscy (warsztat), 1712–1789, mdz., wym.: 28,7 × 18,2
 sygn.: *Strahowsky sc: Wratisl: (p.d.r.);* napisy: M. CHRISTIAN FRAMEL / *Pri-marius et Inspector Ecclesiae / et Scholæ Æ. C. ante Portas / Jaurovienses, Ætat. LXXV Ann, / II Mens. Et D.II. Minister. XLV. (na cokole)*

9. Portret Theodosiusa Gottfrieda Fuchsa (1692–1767) – nr inw. I.g. 12495

Johann Martin Bernigeroth (1713–1767) według Josepha Seibta (czynny 1733–1735); 1736; mdz.; wym.: 37,2 × 24,7 (karta), 35 × 21,2 (odcisk)

sygn.: *Bernigeroth fl. Sc. Lips. (p.d.r.), Joseph Seibt pinx. (l.d.r.)*; napisy: „*M. THEODOSIUS GOTTFRIED FUCHSIUS SUIDNIC. SIL. / Verbi Divini Minister et Diaconus, bey der Evangel: Kirche/zur Hl. Dreyfaltigkeit vor Schweidnitz / Gebohren Anno 1692 d. 15. Novembr. Ins Predigt=Amt beruffen Anno 1714. / Seines Alters 43 Jahr Anno 1736.*“ / / *Da dich deine SeelenKinder hier in Kupffer schildern lassen,/Wollen deine LeibesKinder dich vielmehr ins Hertze fassen. / Und wie heisst die Uberschrift? Das ist unsers Vaters Bild, / Dessen Hertze voller Huld, dessen Mund voll Seegen qvillt. / Mehr verlange niemand nicht aus der Kinder Mund zu wissen, / Zion, das dich liebt und ehrt, wird es selbst bekennen müssen*“//*Diese Unterschrift Setzen Ihrem liebwehrtesten H. Vater aus treuergebensten Hertzen dessen mit Gehorsam verpfl. Kinder / Theodosius Gottfried, Maria Elisabeth, Rosina Eleonora, Carl Benjamin, Johanna Carolina, / Beata Dorothea, Christiana Theodora.* (ponizej przedstawienia); „*Symb. / 2 Cor. VI. v.9 / Als die Ster= / benden und / siehe,, wir leben*“ (na książce); „*Das ist eine seelige / Stunde, darinn man / Sein gedenkt, sonst ver / dirbt alle / Zeit*“ (na liście)

10. Portret Johanna Georga Gottschalka (1652–1718) – nr inw. I.g. 12377

Johann Tscherning (1650–1732) według Johanna Jacoba Eybelwiesera (1666–1744); 1718–1732; mdz.; wym.: 28,9 × 19

sygn.: *J.J. Eybelwieser delin. (l.d.r.); J. Tscherning sculp: (p.d.r.)*; napisy: *M. IOHANNES GEORGIVS GOTTSCHALCKIVS / ARCHI- DIACONVSET SENIOR MAGDALEN. / Natus VRAT. A. MDCLII.V.Cal Jan. Post exactos in officiis sacris BEROLSTADJJ et VRATISLAVIÆ / in Sac Trinit ÆD. Bernh. Et Magdalen XXXVI Annos A. MDCCXVIII Prid Id. Jun. ÆT. LXVI in suggestu apoplexia tactus denatus. / GOTTSCHALKUS Domini fidus verbios Minister / Per septem functus lustra labore sacro: / Hie nitido vultus quos gessit monstratin ære / Monstravit gregibus qui prius ore DEUM. / Numinis ad laudes dum verbis ora resolvit, / Numinis exspirans tangitur ipse manu. / Non propriss meritis sed Christi sanguine fretus / Emeritus felix aspicit ora DEJ.* (ponizej przedstawienia)

11. Portret Gottfrieda Hahna (1622–1695) – nr inw. I.g. 12378

Johann Tscherning (1650–1732; 1695 – 1732; mdz.; wym.: 31,6 × 20

sygn.: *J: Tscherning sculp (p.d.r.)*; napisy: *GODOFREDUS. HAHN. / SVIDNICENSIS. / ECCLESJÆ. PATRLÆ. AD. SS.TRINITATIS. PASTOR. ET. INSPECTOR. / NATUS.D.XIII.AUGUSTI. MDCXXII. DENATUS. DXX.MART.MDCXCV. / ANNO. ÆTATIS. LXXIII. MINISTERII. XLV.* (na cokole)

12. Portret Juliany Charlotty Elisabeth von Hochberg (1704–1719) – nr inw. I.g. 12379

Florianus Bartholomäus Comaeus Strahowsky (1693–1759); 1719–1759; mdz.; wym.: 33,3 × 18,1

sygn.: *Florianus Bartholomeus Strahowskÿ sculpsit. Wratislaviæ*; napisy: *Die Jugend sah dies Bild holden Augen an/ Wo auch ein Schatten=Riß die Sonne bilden kan; / Ich finde/sagte Sie / hier meinen Gegen=Schein/ / Wenn ich nicht Judend wår*

/ so müste es sehn. / B. S. P. P. S.; na otoku: *Juliana Charlotte Elisabeth. des. H.X.X. Gräffin Von Hochberg. Freÿin zů Für stenstein geb. 28. Octo. 1704. gest. 16. Jan. 1719.* (poniżej przedstawienia)

13. Portret Paula Hofmanna (1630–1704) – nr inw. I.g. 11817

Johann Christoph Boecklin (1657–1709); 1704–1709; mdz.; wym.: 27,6 × 19,9
 sygn.: *J. C. Böcklin sculp* (p.d.r.); napisy: *PAULUS HOFMANNUS WRATISL. S.S. THEOL.DOCTOR. / Ministerii Evangel.Thorunens.Senior, et ad D.Mariae Pastor. etc. nat, d. 31.Oct:1630. denat, d.18.Mart.1704 / Den Sachsens Held ünd Land zům Lehreh äußßerlesen / Der beÿ den Preüßen aüch nor Gottes Haüß gewacht, / Den Lehren, Schreiben Beist ünd Lhat, ünsterblich macht, / Der diesem Bild, an dem was sterblich, gleich gewesen, / Hat seiner Schrifften Schatz Zwar in der Blüth verlohren / Doch bleibt sein Denekmahl fest Sachßen und in Thoren. / immortalı memoria Viri Beatissimi ser. Lip. / M. Ludovicus Christianus Crellig / S.S. Theol. Bacc. Fac. Phil. Assess. min: Principp: / Coll. Collega et Schol.Nic:Rector.* (poniżej przedstawienia)

14. Portret Christiana Kundmana (1684–1751) – A.gr. 72/29

Bartholomäus Strahowsky (czynny 1712–1759); 1737; mdz.; wym.: 32,8 × 21
 sygn.: *Barthol. / Strahowsky / sculp Wratisl* (pomiędzy herbami)
 napisy: *D.IOH. CHRISTIA-NVS KUNDMANN. / MEDICVS-VRATISLAV. / CÆSEREÆ S.R.I.ACADEM-NATVR. CURIOSORVM / EPIME_-NIDES* (poniżej przedstawienia, rozdzielone herbami); frontysepis z: *Kundmann Johann Christian, Rariora Naturae & Artis item in Re Medica, oder Seltenheiten der Natur und Kunst des Kundmannischen Naturalien-Cabinets, wie auch in der Artzeney-Wissenschaft...*, 1737, Breslau

15. Portret Johanna Christiana Kundmann (1684–1751) – nr inw. I.g. 28302

Johann Michael Seligmann (1720–1762); 1751–1762; mdz.; wym.: 20,8 × 17,7 (karta), 15,9 × 11
 napisy: *D.IOH. CHRISTIANVS KVNDMANN / Medicus vratislau. Caesareae S.R.I. / Academ. Natur Curiosorum Epimenides / Nat.Ann.MDCI.XXXIV.D.XXVI. Octobr. Denat.D.XI.Maii.Ann. MDCCLI.* (na cokole)

16. Portret Joachima Wilhelma von Maltzan (1661–1718) – nr inw. I.g. 12380

NN rytownik; XVIII wiek; mezz.; wym.: 37,8 × 25,2
 napisy: *Der Hoch,, und Wohlgebohrne Herr / Herr Joachim Wilhelm Graff von Maltzan / Freÿherr von Wartenberg und Pentzelin freÿer Standes,, Herr in Schle,, / sien, Erbherr der freÿen Standes Herrschafft Militsch, / Herr auf Militsch, Freÿhan, Groß Peterwitz, Pinxen / und Proßkowa; der Röme Kayl Majest: geheimer / Rath.* (na cokole)

17. Portret Theophila Milicha (1619–1691) – nr inw. I.g. 11467

Pieter van den Berge (1659–1737); 1691–1737; mezz.; wym.: 30,6 × 25,3

sygn.: O.v.D. Berge Foc: (p.d.r.); napisy: *Dehnreine Billigkeit dem Nacht=stuhl eingehauen, / Die Kedligkeit inden Comptoiren aufgesezt, / Und Lib und Treuins hertsder, Kinder eingeäzt / Läst hie des Kunstlers hand aus seinen Schatten schauen; na otoku: des Rahts und Berughmter Kauffmann in Lignitz alt LXXJJ, Jahre, 18 Wochen Tage Theophilus Nällich* (poniżej przedstawienia)

18. Portret Johanna Adriana von Plenck (Plenken) (1635–1718) – nr inw. I.g. 12381

Johann Oertel (czynny 1688 – I poł. XVIII wieku) według Johanna Georga Thomschanskiego (1671–1727); 1718; mezz.; wym.: 35,8 × 23

sygn.: J. G. Thomschanskj pinxit (l.d.r.); Johannes Oertalius Sculpt (p.d.r.); napisy: *Sic vultum, sic ora gerit, sic splendet in ære / PLENCKJUS Illustris, senio venerabilis ille / NESTORetABTJSTES Juris Justios SACERDOS / Immemor haud qvantos ipsi deberet honores. / SanctaTHEMJS voluil servare hæc munera soli. / Cernitur hic redi-viva Fides probitas parentum // Dulces religivæ et prisca vestigia moris! / Admittat miseros qvâ fronte serenus / Audiat et dubio natas de jure qverelas, / Insita Candoris genuini monstrat imago. Hinc fraudes, lites menacia turpia larvis / Monstra fori, pestes Eretri procul este malignæ! / oum voto omnigeniæ prosperitatis et vitæ longssimæ / humillimd mente manuus offerebat.* (poniżej przedstawienia), *ILLUSTRIS Dn, Dn, IOANNES ADRIAN, L:B: à PLENCKEN, HÆ: IN HEYDAU, SUP. et INF.HUNNERN, S.C.M.SUPR.CURLÆ in utraos SILESIA CANCELLARI, ÆT: LXXXI* (na otoku)

19. Portret Christopha Preibisiusa (1580–1651) – I.g. 11832

Johann Reinhold Schildknecht (czynny 1649–1673); 1651–1673; mdz.; wym. 27,9 × 17,1

sygn.: Johan. Reinh: SchildtKnecht scul (l.d.r.); napisy: *CHRISTOPHORVS PREIBISVS / Phil. et I.U.Doctor, Prof. Phÿs. Publ. Collegÿ / B. Mariæ Virginis, Facult. Iuridicæ, ut et Nationis Polo, / nicæ Senior, Comes Palatinus Cæsarius, Sacri Rom. Imp. / Exemtus, et Academiæ Lipsien. RECTOR, qui ab Aca, / demiâ ä conditâ per 241 annos primus RECTORUM / mortuus est, d.1.Mart.Ao. 1651. / Ætatis suæ 71.* (na tarczy herbowej); *Prudenter* (na lewym cokole ostrosłupa); *Constater* (na prawym cokole ostrosłupa); *Hic Academiæ primus Lipsiënsis ab ortû est / RECTOR, qui Iussû CHRISTI obiens moritur. / Vos Mulæ et Cives Urbis properate coronas / PREIBISIO, magno ferte sùprema VIRO. / M. Iohan. Prentzel Poet. Laur. Cæs.* (na lewej kolumnie); *Natur Sprottaviæ Silesiæ. / Aõ 1580.* (poniżej na cokole); *Christophorus Prebiesius Iuris utriusque / Doctor, Comes Palatinus Cæsareus, / et sacri Romani Imperÿ Exemtus. / ävaVe / Hic est primus Academiæ Lipsiensis RECTOR, / qui Iessû moritir: Vos Musæ et Urbis / Cives properate coronas* (na prawej kolumnie); *Denatus Lipsice / Aõ 1651.* (poniżej na cokole); *Symb. / Imanibus DOMIII / Sortes mecæ.* (u góry w otoczce z lauru)

20. Portret Heinricha von Reichenbach (1633–1715) – nr inw. I.g. 12491

Martin Bernigeroth (1670–1733); 1715–1733; mdz.; wym.: 29,6 × 19,2 (karta), 28,7 × 18,6 (odcisk)

sygn.: *Bernigeroth sc. Lips* (p.d.r.); napisy: *Heinricus L.B. de Reichenbach / S.R.J. eques Dynasta in Siebeneichen, / Peterwitz, Würksdorff, Halbendorff, KamersWalde, / Rejsen, Lubach, Hünern. / Nat.1633.d.21 Augusti. Denat. 1715.d.4.Aprilis.* (na cokole); *Recht glücklich Erzogen.; Durch Seegen gebogen.; Wer glücklich Erleget.; Als Sieger diss treaget.* (na szarfach w medalionach)

21. Portret Sebastiana Rostocka (1607–1671) – nr inw. I.g. 11275

Philip Kilian (1628–1693); 1671–1693; mdz.; wym. 28,6 × 19 (karta), 23,2 × 18,5
sygn.: *P. Kilian s.* (p.d.r.); napisy: *Reverendissimus, et Illustrissimus Princeps, ac Dominus, / Dominus SEBASTIANUS, Sacrae Cæsareæ, et Regiæ / in Hungaria, et Bohemia, Maiestatis Consiliarius, Supremi / in superiore, et inferiore Silesia Capitaneatus Administrator, / Episcopus Wratislaviensis* (poniżej przedstawienia)

22. Portret Christopha Leopolda von Schaffgotsch (1623–1703) – nr inw. I.g. 28390

NN rytmownik wg Adriana van Bloemen (1639 – ok. 1697); XVII/XVIII wiek; mdz.; wym.: 26,2 × 18,2 (karta), 25,7 × 15,8

sygn.: *A. Bloem del* (l.d.r.); napisy: *CHRISTOFORO LEOPOLDO CONTE SCHAFFGOTSCH, / SEMPER FREY DEL SAC.ROM.IMPERO.INKYNAST, E GREIFENSTEIN, BARONE, / DI TRACHENBERG, HEREDITARIO SIGNOR DI GREIFFENSTEIN, KYNAST, BOBERRESDORF E MEYWALDE, CONRE DI STATO, CAMRE PRESIDENTE DELLA / CAMERA DI SILESIA, CAP°PLENIOPTENZIARO DELLI DVCATI DI SCHWELD/NIZ, E IAUER DISMTA CESAREA, E MAGGIORDOMO MAGGIORE HEREDITARIO / DELLI DETTI DVCATI.* (poniżej przedstawienia)

23. Portret Johanna Antona Gottharda von Schaffgotsch (1675–1742) – nr inw. I.g. 28304

Martin Bernigeroth (1670–1733); 1729; mdz.; wym.: 26,4 × 16,7 (karta), 14,9 × 8,6
napisy: *Johannes Antonius S.R.J. / Comes de Schaffgotsch. / S. Cæs. Maj. Consil. Actual. Intimus, su=/premae Curiae Sil.Direct. Et ucatuum Suid=/nicens. Et Jaurowiensis Gubernator Regius.* (na cokole)

24. Portret Daniela Josepha Schlechta (1674–1745) – nr inw. I.g. 12382

Strahowscy (warsztat) według Johanna Jacoba Eybelwiesera (1666–1744); 1739–1789; mdz.; wym.: 31,2 × 17,8

sygn.: *B. Strahowsky sc. Wratislavia.* (l.d.r.); *J.J. Eybelwiser Pinxit 1739.* (p.d.r.); napisy: *Daniel. Joseph. Schlecht S. Mil. Et Equestris Ord. Cruciger. Cum rubea Stella, per Polon. Et Siles. Visitatir, Ducal. Domus – ac Hospital. S. Mathiae Wratisl. Suprem. Magister et Dns, inclÿti Ducatus Sil. Praelat. Inful, in Duc. Wratisl. Officÿ Regÿ Viratus Praes. et Sen.* (na otoku); *Offert P. Anton. Tudetius dicti Ordin. Supremi / Magistery Wratisl. Secretarius, et ProtoNotar. Apostol.* (poniżej przedstawienia)

25. Portret Friedricha Scholtza (1602–1658) – nr inw. I.g. 18490

NN rytownik, XVIII wiek; mdz.; wym.: 20,8 × 15,4 (karta), 19,6 × 14,4 (odcisk)
 napisy: *FRIDERICVS SCVLTVTVS, / Hieschberga – Silesius / Primum Pastor in Gros – Mertzdorf et Gros – Schmelwitz in Ducatu / Swidnicensi: deinde Ecclesiae primariae Swidnicensis Diaconus; tum / Con – Rector Scholae Hirschbergensis; postea Pastor in Herrn-Mutschelnitz; / praeterea Ecclesiae Herrnstadiensis Pastor et Senior, postermo Wolaviensis / Pastor, Superintendens et Consistorii Adessor Primarius. / Nat. Ao. 1602. d. 1. Nov. Den. A. 1658. d. 24. Dec. / Imaginem tanti viri, Avi post / fata colendi aeri incidere voluit / Fridericus Roth-Schaltzius / nepos / Corde Salutiferum soliu, docuique Jehovam / Postera Pacisicum secula me referent. / Io: Henr. Cunradus.* (ponizej przedstawienia)

26. Portret Georga Friedricha Smitha (1703–1757) – nr inw. I.g. 17049

Johann Martin Bernigeroth (1713–1767); 1758; mdz.; wym.: 54,1 × 38,1 (karta), 49 × 33,5 (odcisk)
 sygn.: *J.M. Bernigeroth sculps. Lipsiae 1758* (p.d.r); napisy: *Georg Friedrich Smith / Erb- und Lehns- Herr der Herrschafften Kemnitz, Berthelsdorff, Matzdorff, / Neu-Kemnitz und Tschischdorff, Kauff und Handelsmann in Hirschberg, / und Vorsteher bey dasiger evangelischen Kirche und Schule. / Geb.: 1703. den 20 Jul. – Gest. 1757. den 12. Jul.* (ponizej przedstawienia); *Monsieur Smith a Hirschberg* (na liście)

27. Portret Melchiora Friedricha von Stosch (1657–1727) – nr inw. I.g. 12384

Strahowscy (warsztat) według Ernsta Wilhelma Bernhardi (1671–1736); 1727–1789; mdz.; wym.: 37 × 27,6 (karta), 32,8 × 20,4 (odcisk)
 sygn. na postumencie: *W. Bernhardi pinx: Ao. 1712* (po lewej); *B. Strahowsky sc: Wratisl:* (po prawej); napisy: *Melchior Friedrich von Stosch, / Herr auf Mondschütz, / des Wolauischen Fürstenthums in selbigem Kreisse / Königlicher Hofr-Richter und Landes-Depuirter- / geb. An. 1657. den 28. Julii, gest. An. 1727. den 20 Junii.* (na cokole)
 ilustr.: Melchior Friedrich Stosch: *Genealogie des Geschlechts Derer von Stosch [...]*, Breslau und Leipzig 1736

28. Portret Abrahama Georga Stoscha – nr inw. I.g. 12585

Johann Tscherning (1650–1732) według Ernsta Wilhelma Bernhardi (1671–1736); 1700–1732; mdz.; wym.: 36,7 × 25,1
 sygn.: *Ernst Wilh: Bernhardi pinxit.* (l.d.r.); Joh: Tscherning sculp. Brigæ Sil: (p.d.r.); napisy: *BER-ILLVSTIS / ac GENEROSISS, / DÑ, GEORGI, / WÜRCHWITZ etc:etc: / REGÆ CURLÆ GURAVI/ENS: DISTRICT, ASSESSOR / et SENATUS PROVINCI / ALIS IBIDEM SENIOR.* (na szarfię oplatającej medalion); *Der Theüre Stosche Starb; das wehrte Vaterland / beweinte den verlüst von seinem Liebsten Sohne, / die Hohe Ritterschafft den Fall von Ihrer Krone, / Ia selbst die Fügend both den Fraürenden die Hand. / Doch auß Erblicktes Bild hielt Sie mit Klagen ein; / Und Ich will, Küffte Sie: daß man mich Künfftig schilde / nach gleicher Zhnligkeit; denn ünter diesem Bilde / Will Ich von Aller welt hinfort verEhret seÿn* (ponizej przedstawienia)

29. Portret Henninga von Stralenheim (ok. 1663–1731) – nr inw. I.g. 12385

Martin Bernigeroth (1670–1733); 1700–1733; mdz.; wym.: 29,5 × 18,6
 sygn.: *Bernigeroth sc. (l.d.r.) Joh:Theod.Boetius excudit Lips. (p.d.r.);* napisy:
Henningius L. Baro – à Stralenheim / S.R.M.tis Suecæ. Plenipo – tentiari, in Silesia
 (poniżej przedstawienia); *Aut nunc / aut nunquam* (na liście)

30. Portret Henninga von Stralenheim (ok. 1663–1731) – nr inw. I.g. 28305

Martin Bernigeroth (1670–1733); 1708; mdz.; wym.: 20,6 × 17,1 (karta), 15,2 × 9,2
 napisy: *Henningius L. Baro à Stralenheim / S.R.M.tis Suecæ. Plenipotentiarum, in*
Silesia (poniżej przedstawienia)

31. Portret Adama Christiana Thebesiusa (1686–1732) – nr inw. I.g. 18120

Johann Martin Bernigeroth (1713–1767) według Daniela Treschnacka (czynny 1718–1740); Michael Heinrich Rentz (1698–1758) (rytował inskrypcję, wzór rysunkowy); 1732–1767; mdz.; wym.: 52,5 × 35

sygn.: *Treschnack pinx. (l.d.r.); M. Bernigeroth filius effigiem sculpsit Lips. (p.d.r.);*
Rentz delineavit et Sculpsit. (na środku pod linią oddzielającą czterowiersz)

napisy: *Adamus Christianus – Thebesius, Medicinæ Doctor. / Physicus Hirschberg. et Thermarum Vicinarum – S.R.I Leopold. Carol Nat. Curios Acad. Socius / Natus die XII Jan Anno MDCLXXXVI. – Denatus die X Nov Anno MDCCXXXII Aetat XLVII. / Adspice THEBESIUM longo Medicaminis usu / Ingenio, meritis; arte, fideqve gravem. / Effigiem hic spectas. Elucet gratia vultu / Ast animi dotes reddere nemo potest. / Calcat Adamus iter mortis Mortalia vincit / CHRISTIANUS. Christo vivere dulce putans. / PostpIa fata sagaX InVestIgatIo CorDIIs / NoMIna peCtorIbVs fIglT In orbe pIIIs. / Pietatis in Socorum erge posuit / M. Jeremias Ketzler / Diac Hirschberg.* (poniżej przedstawienia) *JOHANNA REGINA THEBESIIN GEB. GLAFFEYIN.* (poniżej portretu w tle po prawej stronie)

32. Portret Adama Christiana Thebesiusa (1686–1732) – nr inw. I.g. 28460

Andreas Höger (czynny I poł. XVIII wieku) według Martina Tyroffa (1704–1758); 1739; mdz.; wym.: 19,1 × 14 (karta), 18,7 × 14

sygn.: *M. Tyroff del. (l.d.r.); A. Höger sculp 1739 (p.d.r.);* napisy: *Adamus Christianus Thebesius, / Medicine Doctor Physicus Hirschberg. / et Thermaium Vianarum S. R. J. / Leopold. Carol. Nat. Curios Acad Socias / Natus die XII. Jan. Anno MCCXXXVI / Denatus die X. Nov. Anno MDCCXXXII Actat XLVII.* (poniżej przedstawienia)

33. Portret Wielkiego Mistrza Zakonu Rycerskiego Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą – nr inw. I.g. 12383

Strahowsky (warsztat); 1712–1789; mdz.; wym. 37,1 × 27,1 (karta), 28,8 × 17,5 (odcisk)

sygn.: *Strahowsky sc: Wratisl. (l.d.r.);* napisy: *Magnus Magister et / Generalis S. Ordinis Militaris / Crucigerorum cum / rubea stella.*

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Verzeichnis der Sammlung aus dem Nachlass des Christian Mentzel und Johann Jäger, mps, Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jeleniej Górze, sygn. 83/75/0/27.

OPRACOWANIA

- Baran Zbigniew, *Hrabiowie von Hochberg. Śląscy Medyceusze i ich mecenat kulturotwórczy w latach 1628–1833*, Wałbrzych 2017.
- Błoch Joanna, *Historia wokół portretów – kim byli sportretowani jeleniogórscy mieszczanie?*, „Dzieła i Interpretacje” [online] 2018, t. 15, s. 19–28 https://wfshs.files.wordpress.com/2018/12/Dzieła_i_Interpretacje_XV-3.pdf [dostęp: 24.2.2020].
- Błoch Joanna, *Widoki Jeleniej Góry i okolic w grafikach portretowych jeleniogórskich mieszczan doby baroku*, [w:] *Krajobraz i ludzie na pograniczu śląsko-saksońskim*. Red. P. Oszczanowski, Jelenia Góra 2014, s. 103–122.
- Henning von Strahlenheim*, [w:] *Svenskt biografiskt handlexikon*. Red. H. Hofberg, vol. 2: L–Z, Stockholm 1906, s. 541 [online] <http://runeberg.org/sbh/b0541.html> [dostęp: 24.02.2020].
- Hofmann Paul*, [w:] *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste in alphabetischer Folge*. Hrsg. J.S. Ersch, J.G. Gruber, Bd. 2: H–N, Leipzig 1832, s. 311.
- Jezińska Anna, *Wrocławska Rada miejska w portretach Georga Scholtza Młodsze- go*, Wrocław 2008.
- Krebs Julius, *Schaffgotsch Christoph Leopold, Freiherr von*, [w:] *Allgemeine Deutsche Biographie*. Hrsg. R.F. von Liliencron, Bd. 30, Leipzig 1890, s. 541.
- Malarstwo barokowe na Śląsku*. Red. A. Kozieł, Wrocław 2017.
- Rommel Otto, *Bernd, Adam*, [w:] *Neue Deutsche Biographie*, Bd. 2, Berlin 1955, s. 106 [online] http://www.ndb.badw-muenchen.de/ndb_adresse.htm [dostęp: 24.2.2020].
- Scultetus, Schultetus, Scholtze, Friedrich*, [w:] *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*. Hrsg. P.D. Longolius, Bd. 36, Leipzig 1743, s. 770.
- Więcek Adam, *Portret w grafice śląskiej w XVII i XVIII wieku*, „Opolski Rocznik Muzealny” 1963, t. 1, s. 171–200.
- Więcek Adam, *Ryciny Strachowskich w zbiorach wrocławskiego Ossolineum*, „Ze Skarbca Kultury” 1957, nr 1 (10), s. 107–148.
- Zonta Claudia, *Schlesier an italienischen Universitäten der Frühen Neuzeit 1526–1740*, Turin 2000 [online] <https://elib.uni-stuttgart.de/handle/11682/5237> [dostęp: 24.02.2020].

RESIDENTS OF SILESIA ON BAROQUE GRAPHIC PORTRAITS
IN THE COLLECTION
OF THE PRINCES LUBOMIRSKI MUSEUM

SUMMARY

In the collection of the Princes Lubomirski Museum, there are 49 portrait engravings, created in the years 1648–1780, showing the inhabitants of Silesia. Thirty-four of these graphics have never been presented as a single collection before. The purpose of this article is to describe who is depicted in these portraits and to give basic information on these objects.

KEYWORDS: Silesian graphics, portrait, Baroque

2. Bartholomäus Strahowsky, *Portret Christiana Kundmana*, 1737, miedzioryt (Dział Sztuki Muzeum Książąt Lubomirskich w ZNiO).